

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

**Факультет/інститут
Навчально науковий інститут мистецтв**

Кафедра дизайну і теорії мистецтва

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Охорона історико-культурної спадщини

**Рівень вищої освіти – ___ третій (освітньо-науковий) _____
(перший (бакалаврський); другий (магістерський); третій (освітньо-науковий))**

Освітня програма образотворче мистецтв, декоративне мистецтво, реставрація
(доктор філософії)

Спеціалізація образотворче мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація

Спеціальність 023 образотворче мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація

Галузь знань 02 Культура і мистецтво

**Затверджено на засіданні кафедри
Протокол №1 від "26" серпня 2024 р.**

м. Івано-Франківськ – 2024 р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Охорона історико-культурної спадщини
Викладач	Чуйко Олег Дмитрович
Контактний телефон викладача	+38 (0342) 52 34 29
E-mail викладача	chuyko.oleg@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Стаціонар, заочна
Обсяг дисципліни	90
Покликання на сайт дистанційного навчання	
Консультації	консультації до самостійної роботи аспірантів проводяться на практичних заняттях, з приводу деталей виконання завдань онлайн у меседжерах, імейлом у межах робочого часу викладача.

2. Анотація до курсу

ОК «Охорона історико-культурної спадщини» належить до циклу дисциплін вільного вибору аспіранта/аспірантки. Наукова й практична діяльність мистецтвознавця чи мистецтвознавиці тісно пов'язана із різними об'єктами візуального мистецтва. Знання їхніх теоретичних особливостей, синтезу різних історико-культурних підходів на основі сучасного джерелознавства в історії мистецтв стосовно охорони історико-культурної спадщини будуть корисними не лише для удосконалення теоретичної бази аспіранта, а й у практичній роботі науковця.

Навчальний курс передбачає отримання теоретичних знань стосовно необхідності охорони пам'яток історико-культурної спадщини, формування в аспірантів/аспіранток цілісного уявлення про мистецтвознавство як складової наукової думки і духовної культури суспільства, їх охорони та збереження. Це передбачає ознайомлення із основними напрямками розвитку проблеми цього процесу. Пропонований курс полягає як у висвітленні основних теоретичних засад необхідності охорони історико-культурних пам'яток, історіографії проблеми, так і в наданні методичних рекомендацій стосовно виконання конкретних індивідуальних наукових завдань із зазначеної тематики.

Курс поглибить вміння аспірантів обирати методи дослідження у відповідності до певного виду наукової роботи, а також практичні навички праці із різними науковими джерелами з проблематики охорони історико-культурної спадщини.

3. Мета та цілі курсу

Ознайомлення аспірантів із теоретичними, історичними, сучасними аспектами теорії охорони історико-культурної спадщини та її історіографії, формування цілісного уявлення про особливості збереження пам'яток візуального мистецтва, специфіку їхнього дослідження в національній і світовій культурно-мистецькій спадщині відносно налагодження пам'ятоохоронної роботи. Вона набула особливого значення в умовах широкомасштабного вторгнення російських військ на терени України, коли масово знищуються чимало пам'яток культури й мистецтва. У процесі навчання аспіранти й аспірантки на підґрунті отриманих уявлень про проблеми збереження пам'яток пластичного мистецтва; основні мистецькі теорії, концепції та їхній методологічний потенціал для вирішення проблемних питань дослідження і збереження явищ художньої культури; класифікацію джерельної бази по питання охорони пам'яток, категоріально-понятійний апарат тощо. Ці питання глибоко проникають у проблем охорони історико-культурної спадщини, проведення реставраційних робіт.

Важливими є вміння формування в аспірантів/аспіранток застосовувати знання про сутність охорони історико-культурної спадщини, використання при цьому мистецьких теорій для аналізу проблем в тій чи іншій галузі збереження пам'яток мистецтва; застосовувати знання з її

історіографії при формуванні методології (наукові підходи, принципи, методи) розв'язання конкретно-наукових проблем; застосувати набуті теоретичні знання на практиці охорони пам'яток історико-культурної спадщини: аналізувати сутність проблемних явищ; виконувати історіографічний аналіз наукових питань, вести самостійно пошук джерел стосовно вирішення сформульованих питань; здійснювати самостійно аналітичну та синтетичну критику джерел; застосовувати інформацію джерел і загальноприйняті критерії оцінки для ідентифікації культурно-мистецьких пам'яток; використовувати набуті знання при написанні дисертації, проведенні наукових досліджень, педагогічній і громадській діяльності; грамотно використовувати понятійний апарат, термінологію, професійну лексику. Важливим аспектом вивчення дисципліни є також засвоєння теоретичної спадщини українських мистецтвознавців та сучасної правової бази питання з метою якісного написання підсумкової дослідницької роботи.

Метою та завданням практичної частини курсу є інтенсивний практикум, що дозволяє засвоїти аспірантам основні теоретичні положення, знання в практичних ситуаціях стосовно охорони історико-культурної спадщини; збирати та аналізувати відомості відносно обґрунтування мистецтвознавчих і культурологічних досліджень пам'яток мистецтва, потреби їх охорони та забезпечення збереження, застосовуючи при цьому фахову термінологію; готувати історіографічну базу наукових досліджень із зазначених проблем.

4. Результати навчання (компетентності)

За ОП аспіранти мають удосконалити на ОК такі загальні компетентності:

ЗК-1. Здатність до пошуку, оброблення, компетентного відбору інформації з різних джерел для професійної діяльності та власного наукового дослідження

ЗК-2. Здатність до критичного абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-3. Здатність проведення власного наукового досліджень на відповідному фаховому рівні та усвідомлення його актуальності для національного та світового мистецтва.

ЗК-5. Здатність написання українською та іноземною мовами власних наукових публікацій різного змісту та обсягу.

ЗК-6. Здатність дотримуватися кодексів професійної етики та виявляти ініціативу в науково-організаційній діяльності.

Базові аналітично-дослідницькі

ФК-1. Здатність виконувати оригінальні дослідження на основі ґрунтовного розуміння історії й теорії образотворчого, декоративного мистецтва та збирати необхідну інформацію.

ФК-2. Володіти методологією проведення наукових досліджень у сфері образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва та методами атрибуції, експертизи, класифікації мистецьких об'єктів і пам'яток культури.

ФК-3. Здатність систематизувати, критично оцінювати і використовувати отриману інформацію у сферах культури і мистецтва та формулювати обґрунтовані висновки, відповідні до поставленої мети та завдань інтерпретувати,

ФК-4. Вміння писати наукові статті, анотації.

Комунікативні

ФК-7. Здатність до наукового спілкування та ведення наукової дискусії, аргументування власних думок.

ФК-8. Здатність викладати фахові дисципліни у закладах вищої освіти, проектувати освітні програми та розробляти методики викладання мистецьких дисциплін для різних аудиторій в поза академічній аудиторії.

Ще на практиці буде втілено у такій формі результатів навчання: ПРН -1. Глибокі знання з історії й теорії мистецтва наукового пізнання, що необхідні для проведення наукового дослідження на основі розумінням історичних, геокультурних та етнопсихологічних чинників мистецьких процесів як запоруки готовності до відстоювання різних питань охорони пам'яток історико-культурної спадщини. *(розуміти і знати історичні та сучасні теоретичні засади цих процесів, розуміти й бути готовим пояснити власні шляхи добору історіографічних джерел для наукового дослідження з тематики охорони історико-культурної спадщини; розуміти і знати філософсько-культурні особливості цих проблем у різних культурах, розрізняти особливості створення стратегій наукових досліджень із*

збереження творів мистецтва для різних культурних регіонів); ПРН - 2. Глибокі знання принципів логіки, основних мистецтвознавчих понять, уміння застосовувати фахову мистецтвознавчу термінологію. (розуміти специфіку застосовування особливих понять теорії збереження, охорони пам'яток мистецтва та історіографію проблеми; розуміти й правильно визначити основні етапи її розвитку; уміти самостійно продумувати інформаційне й візуальне наповнення завдань за темою курсу)

ПРН -4. Глибокі знання про художній образ як базову основу мистецтва та розуміння специфіки його вирішення при реставрації творів різних видах образотворчого й декоративного мистецтва; про особливості видів декоративного мистецтва та основні концепції українського й світового декоративного мистецтва для відновлення його пам'яток.

ПРН - 5. Уміння аналізувати, систематизувати, порівнювати, критично оцінювати доробок попередніх науковців у сфері пам'ятоохоронної діяльності.

ПРН -6. Уміння рецензувати, коментувати, цитувати наукову літературу, у тому числі іноземною мовою.

ПРН -9. Вміння планувати й ефективно проводити наукове дослідження з використанням універсальних, вузькоспеціалізованих інформаційних ресурсів, застосовувати наукометричні показники.

ПРН -11. Уміння вільно презентувати результати наукового пошуку, обговорювати, вести коректну дискусію з фахівцями/фахівчинями й нефахівцями про наукові й прикладні проблеми образотворчого, декоративного мистецтва, реставрації державною та іноземною мовами.

ПРН - 12. Здатність писати, рецензувати наукові статті, зокрема іноземною мовою у провідних українських і міжнародних наукових виданнях; підготувати дисертаційну роботу й представити її до захисту відповідно до чинних вимог.

ПРН - 14. Дотримання принципів академічної доброчесності, правових основ дослідницьких робіт, законодавства України в галузі культури, мистецтва та охорони пам'яток.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	20
семінарські заняття / практичні / лабораторні	10
самостійна робота	60

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
4	023	2	вбіркова

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
Тема 1. Лекція 1. Нормативно-правова охорона культурної спадщини. 1.Об'єкт дослідження. 2.Предмет наукових студій, термінологічні визначення.	2 год лекції, 2 год семінарське,	№ 2,6,7,8,10,11,12,15,16, тестування	Завдання 1. 8 год. Семінар 1.	10	1-2-й тиждень теоретичного навчання

	самостійних				
Тема 2-3. Міжнародне право охорони культурних цінностей та його імплементація у внутрішньому праві України. 1. Зародження пам'яткоохоронних ідей, що набували державної ваги в новітні часи. 2. Правовий статус культури в міжвоєнний період у ХХ ст. в Україні, яка перебувала під чужоземним пануванням, 3. Вибіркове з класових позицій комуно-радянського режиму ставлення до культурних цінностей.	2 год лекції, 2 год. семіна рське, 6 год. самостійних	№ 1, 10, 11, 15, 17. тестування	Завдання 2. 6 год. Семінар 2.	10	3-4-й тиждень теоретичного навчання

<p>Тема 4. Міжнародне право охорони культурних цінностей та його імплементація у внутрішньому праві України. 1.Зародження пам'яткоохоронних ідей, що набували державної ваги в новітні часи. 2.Правовий статус культури в міжвоєнний період у XX ст. в Україні, яка перебувала під чужоземним пануванням, 3.Вибіркове з класових позицій комуністичного режиму ставлення до культурних цінностей.</p>	<p>2 год лекції, 2 год семінарське, 6 год самостійних</p>	<p>№ 5,8,10, тестування</p>	<p>Завдання 3. 6 год. Семінар 3.</p>	<p>10</p>	<p>5-6-й тиждень теоретичного навчання</p>
<p>Тема 5-6. Подолання наслідків Великої російсько-української війни в аспекті відновлення знищених пам'яток культури й мистецтва. 1.Правова оцінка знищених пам'яток культури й мистецтва. 2.Відновлення та реставрація знищених</p>	<p>2 год</p>	<p>№6, 8,10,12,16,18, тестування</p>	<p>Завданн</p>	<p>10</p>	<p>7-8-й тиждень</p>

пам'яток мистецтва.	лекції, 2 год. семінарське, 8 год. самостійних		я 4. 8 год. Семінар 4.		теоретичного навчання
Тема 7-8. Формування управлінських структур стосовно охорони й збереження культурно-історичної спадщини. 1. Хід і наслідки пошуково-дослідницьких робіт стосовно визначення пам'яток культури, що потребують збереження та реставрації. 2. Держреєстрація об'єктів культурного минулого, її позитивні й негативні наслідки	2 год. лекції, 2 год. семінарське, 6 год. самостійних	№ 3,4,10,11,12,16,20,21, тестування	Завдання 5. 6 год. Семінар 5.	10	9-10-й тиждень теоретичного навчання

Лекція 9–10. Заходи стосовно поліпшення стану справ в охороні та збереженні культурно-історичної спадщини.	2 год. семінарське, 6 год. самостійних		6 год. Семінар б.		теоретичного навчання

6. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу	Шкала оцінювання: національна та ECTS			
	Сума балів за всі види навчальної діяльності	цінка CTS	Оцінка за національною шкалою	
			для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
	90 – 100		відмінно	

		80–89		добре	зараховано
		70–79			
		60–69			
		50–59		задовільно	
		26–49	X	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
		0-25		незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язкови повторним вивченням дисц
	<p>Залікова оцінка виставляється підсумком балів (100 балів максимум) поточного оцінювання за семестр: балів по семінарських заняттях та за практичні завдання (самостійні), виконані в повному обсязі. За умови відсутності аспіранта на деяких семінарських заняттях, то питання з пропущеного семінарського будуть усно відпрацьовані ним на екзамені й оцінені викладачем.</p> <p>Основними способами контролю на семінарських заняттях є індивідуальне та фронтальне опитування, тестові завдання, обговорення у групі проблемних питань, аналіз ситуативних завдань. Кожен семінар має окремий блок різних варіантів контрольний робіт, що оцінюється 10 балами.</p> <p>Аспіранти й аспірантки на кожен тему мають індивідуальне науково-дослідне завдання (по 10 балів за кожне). За невчасно здані завдання (відповідно до графіку) знімається по 4 бали з кожного.</p>				
Вимоги до письмової роботи	<p>Самостійні завдання науково-дослідницького спрямування курсу розробляються викладачем на початку семестру для кожного аспіранта індивідуально з урахування тематики його дослідницьких уподобань та теми дисертації.</p> <p>Загальні критерії оцінок письмових завдань:</p> <p>“відмінно” – здобувач вищої освіти вільно володіє теоретичними положеннями і термінологією; повно, логічно і послідовно розкриває зміст поставленого завдання відповідно до тематики та рівня складності державною та іноземними мовами; правильно застосовує одержані теоретичні знання для письмового викладу матеріалу; демонструє вміння робити узагальнення і висновки, використовуючи зібрану джерельну базу;</p> <p>“добре” – здобувач вищої освіти достатньо володіє понятійним апаратом; демонструє вміння комплексно вирішувати поставлене письмове завдання; загалом правильно розкриває основний зміст теми науково-дослідницького завдання; уміє логічно, послідовно, висловити власну думку щодо об'єкту сакрального мистецтва, робити висновки та узагальнення; у тексті допускає незначні неточності;</p> <p>“задовільно” – здобувач вищої освіти частково володіє ключовими поняттями та термінами; зміст окремих питань індивідуального завдання викладає частково, непослідовно; під час розкриття окремих теоретичних положень письмового завдання серйозні помилки, неточності;</p> <p>“незадовільно” – здобувач вищої освіти не може розкрити зміст основних понять тематики індивідуального завдання; не вміє логічно обґрунтувати теоретичні положення теми; допускає принципові помилки при викладі тексту завдання.</p>				
Семінарські заняття	<p>Загальні критерії оцінок форм контролю семінарських:</p> <p>“відмінно” – здобувач вищої освіти вільно володіє теоретичними положеннями і термінологією; повно, логічно і послідовно розкриває зміст питання; творчо підходить до вирішення поставлених завдань; правильно застосовує одержані теоретичні знання для розв'язання практичних завдань; демонструє вміння робити узагальнення і висновки, використовуючи джерельну базу;</p> <p>“добре” – здобувач вищої освіти достатньо володіє понятійним апаратом; демонструє вміння комплексно вирішувати завдання; правильно розкриває основний зміст матеріалу; уміє логічно, послідовно, висловити власну думку, робити висновки та узагальнення; у відповіді допускає незначні неточності;</p> <p>“задовільно” – здобувач вищої освіти частково володіє ключовими поняттями та</p>				

	термінами; зміст окремих питань викладає частково, непослідовно; під час розкриття окремих теоретичних положень допускає серйозні помилки, неточності; “незадовільно” – здобувач вищої освіти не може розкрити зміст основних понять; не вміє логічно обґрунтувати теоретичні положення; допускає принципові помилки при виконанні більшості завдань, передбачених програмою
Умови допуску до підсумкового контролю	Наявність успішно виконаних індивідуальних науково-дослідницьких робіт заняття з курсу.
7. Політика курсу	

Під час навчання аспірантам/аспіранткам створюється атмосфера й умови максимально подібні до реальної науково-дослідницької праці. Високо оцінюється творчий підхід до вирішення тих чи інших питань. Не допускається використання чужої інтелектуальної власності, відслідковується викладачем плагіат. Допускаються пропуски з поважних причин.

8. Рекомендована література

а. Основна

1. Акуленко В. Охорона культури в Україні (1917–1990). Київ : Вища школа, 1991. 274 с.
2. Акуленко В. Міжнародне право охорони культурних цінностей та його імплементація у внутрішньому праві України. Київ : Юстиніан, 2013. 608 с.
3. Бадяк В. Пам'яткоохоронна історія Львова. Львів : ЛНАМ, 2014. 160 с.
4. Бадяк В. Нормативно-правова охорона культурної спадщини. Вісник Львівської національної академії мистецтв. Львів, 2016. Вип. 28. С. 331–348.
5. Відомості Верховної Ради. Київ, 2005. № 5. Ст. 114; 2011. № 4. Ст. 22; № 13-14. № 15-16, № 17, Ст. 112; № 29. Ст. 272; № 3. Ст. 316; — № 34. — Ст. 343.
6. Драган М. Українські дерев'яні церкви. Генеза і розвій форм. Ч. 1-2. Львів, 1937.
7. Законодавство про пам'ятники історії та культури зб. норм. актів. Київ : Вид. політ. літер. України, 1970. 464 с.
8. Закон УРСР «Про охорону і використання історії та культури». Київ.
9. Знаки тоталітарного молоху, які не увійшли до Державного реєстру нерухомих пам'яток України. Культура і життя. Київ, 2009. 49/50; 51/52.
10. Игнаткин И. Охрана памятников истории и культуры. Київ : Вища школа, 1990. 223 с.
11. Карий А. Розгром історії та культури на Україні. Сучасність. Київ, 1967. № 6. С. 71-99.
12. Культурна спадщина України. Правові засади збереження, відтворення та охорони культурно-історичного середовища: зб. офіц. док. Київ : Істина, 2002. 336 с.
13. Культурне будівництво в Українській РСР. Найважливіші рішення комуністичної партії і Радянського уряду: зб. док. Ч. II (черв. 1941 – 1960 рр.) Київ : Держвид. політ. літер. УРСР, 1961. 665 с.
14. Нормативно-правова охорона культурної спадщини. Київ : Вид-во політ. літ-ри України, 1980.
15. Пам'яткознавство: посібн. для початківців / укл. Л. Гріффен, О. Титова / Центр ам'яткознавства НАН України. Пам'ятки України. Київ, 1999. Ч. 2-3; 2000. Ч. 2.
16. Правові акти з охорони культурної спадщини. Київ, 1995. 150 с.
17. Правова охорона культурної спадщини: зб. док. Київ : ХІК, 2006. 576 с.
18. Прибега Л. До питання термінологічних визначень у пам'яткоохоронній методиці. Праці Центру пам'яткознавства / Вип. 5. Київ 2003. С. 18-32.
19. Принь О. Державна система охорони культурної спадщини сучасної України: центральні органи влади. Праці Центру пам'яткознавства. Київ, 2011. Вип. 20. С. 27-31.
20. УТОПК. Київ : Центр пам'яткознавства НАН України; УТОПК, 2014. 2012 с.
21. Яремич Г. Охоронні та пам'яткознавчі традиції Львова. Галицька брама. 1996. № 15. С. 12-19.
22. Яримкін О. Дерусифікація чи деросіянізація? Як позбавитися імперського минулого? Праці Центру пам'яткознавства. Київ, 2023. Вип. 38. С. 21-31.

Додаткова

29. Рабенчук О. До питання про візуальне як джерело історичних досліджень Україна ХХ ст.: культура, ідеологія, політика. – 2012. – № 17. – С. 29–39.
30. Станкевич М. Автентичність мистецтва. Питання теорії пластичних мистецтв, Львів, СКІМ, 2004.
31. Українське мистецтвознавство: матеріали, дослідження, рецензії :зб.наук.праць, вип. 9 /гол.ред.Г.Скрипник. Київ: НАНУ ІМФЕ ім..М.Рильського, 2009
32. Український Авангард 1910-30-рр. Альбом / [Авт.-упоряд. Д. Горбачов]. Київ : Мистецтво, 1996. 400 с.:іл.
33. Фуко М. Слова и вещи. Археология гуманитарных наук. Санкт-Петербург: А-сad, 1994. 406 с.
34. Хел Фостер и др.Искусство с 1900 года (модернизм, антимодернизм, постмодернизм)/пер. с англ., М, 2015
35. Яців Р. Українське мистецтво ХХ століття: Ідеї. Явища. Персоналії. Львів:, 2006. – 352с.: іл

Викладач Олег ЧУЙКО
Професор кафедри дизайну і теорії мистецтва